

Sygn. akt I PK 109/09

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 grudnia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Małgorzata Gersdorf (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

SSN Herbert Szurgacz

Protokolant Edyta Jastrzębska

w sprawie z powództwa B. S.

przeciwko Zarządowi Dróg Wojewódzkich w K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 grudnia 2009 r.,

skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K.

z dnia 26 lutego 2009 r.,

I. oddala skargę,

II. zasądza od powódki B. S. na rzecz pozwanego Zarządu Dróg Wojewódzkich w K. kwotę 1350 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla K. – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. wyrokiem z dnia 20 sierpnia 2008 r. oddalił powództwo B. S. przeciwko Zarządowi Dróg Wojewódzkich w K. o odszkodowanie z tytułu nieuzasadnionego i naruszającego przepisy prawa wypowiedzenia umowy o pracę i orzekł o kosztach postępowania.

Apelacja powódki od powyższego wyroku oddalona została wyrokiem Sądu Okręgowego – Sądu Pracy w K. z dnia 26 lutego 2009 r. W pisemnych motywach rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, z których wynika, że powódka zatrudniona była od 31 grudnia 1999 r. w Zarządzie Dróg Wojewódzkich w K., a od 1 stycznia 2000 r. dotychczasowy zakład pracy powódki przejęty został w części przez Laboratorium Drogowe i Roboty Utrzymeniowe - gospodarstwo pomocnicze przy Zarządzie Dróg Wojewódzkich w K. i od tej daty stała się ona pracownikiem tego Laboratorium, pełniąc ostatnio funkcję jego kierownika. Laboratorium, zgodnie z art. 3 k.p., miało przymiot pracodawcy, bowiem było wyodrębnioną organizacyjnie jednostką samorządową posiadającą zdolność do zatrudniania pracowników, utworzoną przez jednostkę budżetową - Zarząd Dróg Wojewódzkich w K.. Czynności w sprawach z zakresu prawa pracy za pracodawcę samorządowego wobec powódki wykonywał, zgodnie z art. 4 pkt 5 ustawy z dnia 22 marca 1990r. o pracownikach samorządowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1593 ze zm.), dyrektor Zarządu Dróg Wojewódzkich w K.. W dniu 5 maja 2008 r. rozwiązał on z powódką umowę o pracę z zachowaniem okresu wypowiedzenia skróconego do jednego miesiąca z uwagi na likwidację z dniem 31 lipca 2008 r. Laboratorium Drogowego i Robót Utrzymeniowych na podstawie uchwały Zarządu Województwa Małopolskiego. Likwidator Laboratorium zobowiązany był między innymi do rozwiązania stosunków pracy z pracownikami. W dniu 1 sierpnia 2008 r. Zarząd Dróg Wojewódzkich stał się następcą prawnym zlikwidowanego Laboratorium, przejmując jego składniki majątkowe, należności i zobowiązania.

Powódka wniosła pozew w terminie wskazanym w art. 264 § 1 k.p. i skierowała go przeciwko Zarządowi Dróg Wojewódzkich w K.. Na posiedzeniu

wyjaśniającym w dniu 11 czerwca 2008 r. powódka reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika oświadczyła, że nie ma potrzeby wzywania jakiegokolwiek podmiotu do udziału w sprawie w trybie art. 194 § 1 k.p.c.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy podzielił ocenę prawną Sądu Rejonowego, z której wynikało, że pracodawcą powódki było Laboratorium Drogowe i Roboty Utrzymaniowe – jako gospodarstwo pomocnicze Zarządu Dróg Wojewódzkich – a nie sam Zarząd Dróg Wojewódzkich. Przyjął, że powódka przekroczyła termin do wniesienia powództwa wskazany w art. 264 § 1 k.p., bowiem wniosła pozew przeciwko podmiotowi, który ówczas nie był pracodawcą, a strona pozwana wskazana w pozwie „stała się stroną właściwą dopiero po dacie 31.07.2008 r.” - jako następcą prawnym zlikwidowanego Laboratorium. Z tych przyczyn oddalenie powództwa przez Sąd Rejonowy znajdowało oparcie w przywołanym wyżej przepisie. Z uwagi na to zbędne stało się rozważanie zasadności wypowiedzenia umowy o pracę, jak też bez znaczenia pozostawały kwestie związane z ochroną powódki przed wypowiedzeniem wynikające z przepisu art. 39 k.p. oraz to czy likwidacja Laboratorium stanowiła likwidację pracodawcy w rozumieniu art. 41¹ k.p.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku, opartej na obu podstawach, powódka zarzuciła naruszenie przepisów postępowania – art. 316 § 1 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie stanu faktycznego i prawnego z dnia orzekania oraz naruszenie prawa materialnego - art. 264 § 1 k.p. poprzez przyjęcie, że pozwanie następcy prawnego zlikwidowanej jednostki organizacyjnej przed jej likwidacją i przejściem zlikwidowanego zakładu pracy na nowego pracodawcę „nie może stanowić dochowania terminu do złożenia odwołania od wypowiedzenia umowy o pracę”, art. 23¹ k.p. poprzez jego niezastosowanie, pomimo uznania, że doszło do przejścia zakładu pracy na nowego pracodawcę i przyjęcia, że pozwany stał się następcą prawnym pracodawcy powódki, art. 39 k.p. w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 ze zm.) poprzez ich niezastosowanie.

Z tego względu skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji poprzez uwzględnienie powództwa, ewentualnie o

uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że w dniu orzekania przez Sąd pierwszej instancji (20 sierpnia 2008 r.) Pozwany Zarząd Dróg Wojewódzkich w K. był już legitymowany biernie w niniejszej sprawie, zatem z uwagi na treść art. 316 § 1 k.p.c. okoliczność ta nie mogła być pominięta przez Sąd. Skarżąca podkreśliła, że jej pełnomocnik na posiedzeniu wyjaśniającym w dniu 11 czerwca 2008 r. nie mógł wnosić o dopozwanie Laboratorium Drogowego i Robót Utrzymaniowych, ponieważ termin do wniesienia odwołania od wypowiedzenia umowy o pracę upłynął w dniu 12 maja 2008 r. Ponadto powódka, wnosząc pozew, z jednej strony miała świadomość, że pozwany z dniem 1 sierpnia 2008 r. stanie się następcą prawnym jej pracodawcy, z drugiej zaś strony niemożliwym było, aby sprawa przed sądem zakończona została przed tą datą. Jako oczywiste zatem jawiło się to, że pozwany uzyska legitymację bierną w toku procesu i przy wymaganiach art. 316 § 1 k.p.c. powództwo będzie zasługiwało na uwzględnienie. Zdaniem skarżącej, dopiero merytoryczne rozstrzygnięcie sporu prawomocnym wyrokiem miało ustalić jej status wobec pozwanego, skoro wniosła odwołanie od wypowiedzenia umowy o pracę. Powódka wywiodła, że termin odwołania został zachowany, pomimo że pozew został skierowany przeciwko przyszłemu a nie aktualnemu pracodawcy. Bez znaczenia dla niniejszej sprawy jest ustanie stosunku pracy (30 czerwca 2008 r.) przed datą przejęcia gospodarstwa pomocniczego przez pozwanego, gdyż zgodnie z tezą wyroku Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2006 r., II PK 38/05 (OSNP 2006 nr 3 – 4, poz. 44) przekształcenie podmiotowe stosunku pracy w związku z przejściem zakładu pracy lub jego części na nowego pracodawcę (art. 23¹ k.p.) nie likwiduje skutku rozwiązującego wypowiedzenia umowy o pracę dokonanego przed tym przejściem przez dotychczasowego pracodawcę. W tym celu niezbędne jest złożenie przez pracownika odwołania od wypowiedzenia do sądu pracy, a powódka takie odwołanie złożyła i dopiero jego merytoryczne rozstrzygnięcie pozwoliłoby na ustalenie jej statusu wobec pozwanego.

Ponadto, zdaniem skarżącej, Sądy obu instancji uznały, że pozew został wniesiony przedwcześnie i w związku z tym powstaje pytanie, czy ta przedwczesność może działać na niekorzyść pracownika. Odwołując się do treści

uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2006 r., I PK 271/05 (OSNP 2007 Nr 11 – 12, poz. 157), skarżąca wskazała, że między pozwanym a zlikwidowanym pracodawcą zachodził związek na kanwie art. 23¹ k.p. Stwierdziła też, że ani art. 44 k.p., ani art. 45 k.p., ani też art. 264 § 1 k.p. nie posługują się pojęciem pracodawcy (w tym aktualnego pracodawcy), koncentrując się na legitymacji procesowej pracownika.

W wyniku przyjętego przez siebie stanowiska Sąd Okręgowy nie zajął się kwestią zasadności dokonanego wypowiedzenia (zdaniem skarżącej, Zarząd Dróg Wojewódzkich miał obowiązek przejąć pracowników likwidowanego Laboratorium w myśl art. 23¹ k.p.) i obowiązywania wzmożonej ochrony stosunku pracy powódki.

Pozwany w odpowiedzi na skargę wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma usprawiedliwionych podstaw. W pierwszej kolejności ocenie podlega zarzut naruszenia art. 316 § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy; w szczególności zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy. Wbrew twierdzeniom skarżącej, Sąd tak pierwszej jak i drugiej instancji uwzględnił przy wyrokowaniu okoliczność, że Zarząd Dróg Wojewódzkich w K. stał się w toku procesu następcą prawnym Laboratorium Drogowego i Robót Utrzymaniowych (pracodawcy powódki), ponieważ ta okoliczność stanowiła jeden z elementów podstawy faktycznej wyroku. Z tej przyczyny powództwo oddalone zostało nie z powodu braku legitymacji procesowej bierniej pozwanego, lecz ze względu na przekroczenie terminu wskazanego w art. 264 § 1 k.p. Sama natomiast kwestia upływu terminu do wniesienia odwołania od wypowiedzenia umowy o pracę w dniu 12 maja 2008 r. tak w warstwie faktycznej jak i prawnej pozostawała niezmienna od dnia wniesienia pozwu. Zmieniło się zatem wyłącznie to, że pozwany, początkowo nielegitymowany biernie w niniejszym postępowaniu, legitymację tę uzyskał od 1 sierpnia 2008 r. Sądy nie znalazły podstaw, aby z tego powodu uznać, że termin do

wniesienia odwołania od wypowiedzenia umowy o pracę został zachowany i stanowisko to jest trafne. Treść przepisu art. 264 § 1 k.p. nie nastręcza trudności interpretacyjnych. Odwołanie od wypowiedzenia umowy o pracę wnosi się do sądu pracy w ciągu 7 dni od dnia doręczenia pisma wypowiadającego umowę o pracę. Nie może budzić wątpliwości, że określony w tym przepisie termin dotyczy określonych podmiotów określonego stosunku pracy. Chodzi tutaj o pracodawcę, który dokonał wypowiedzenia i przeciwko któremu pracownik występuje z określonym żądaniem. O tym, kto posiada legitymację bierną w tym postępowaniu nie rozstrzyga ani ten ostatni przepis, ani art. 44 k.p., ani art. 45 k.p. Kwestia ta jest unormowana ogólnie – w art. 3 k.p., oraz art. 460 § 1 k.p.c. W związku z powyższym wniesienie powództwa o przywrócenie do pracy (o odszkodowanie) przeciwko podmiotowi niebędącemu pracodawcą nie oznacza zachowania terminu określonego w art. 264 § 1 k.p. (por. wyrok Sądu Najwyższego I PK 271/05, przywołany w skardze). Teza ta jest aktualna także w sytuacji, kiedy pozwany podmiot niebędący pracodawcą w wyniku następstwa prawnego uzyska po wniesieniu powództwa bierną legitymację procesową (wstąpi w prawa pozwanego na podstawie art. 23¹ k.p. czy też na podstawie ogólnego następstwa prawnego). Stąd też zarzut naruszenia art. 264 § 1 k.p. jest bezpodstawny.

Sąd Okręgowy nie naruszył także przepisu art. 23¹ k.p. Przepis ten nie ma zastosowania do niniejszego stanu faktycznego w żadnym zakresie, nawet w sytuacji, gdyby w istocie nastąpiło przejście zakładu pracy na nowego pracodawcę w trybie art. 23¹ k.p. Zarząd Dróg Wojewódzkich w K. nie mógł stać się z mocy tego przepisu stroną stosunku pracy – jako nowy pracodawca powódki, skoro umowa o pracę rozwiązała się jeszcze przed likwidacją Laboratorium Drogowego i Robót Utrzymaniowych i przed wstąpieniem pozwanego w prawa i obowiązki zlikwidowanego pracodawcy, tj. przed 1 sierpnia 2008 r. Powoływanie się na pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego w sprawie II PK 38/05 nie ma żadnego znaczenia w niniejszej sprawie. W wyroku tym stwierdza się, że przekształcenie podmiotowe stosunku pracy w związku z przejściem zakładu pracy lub jego części na nowego pracodawcę (art. 23¹ k.p.) nie likwiduje skutku rozwiązującego wypowiedzenia umowy o pracę dokonanego przed tym przejściem przez dotychczasowego pracodawcę. W tym celu niezbędne jest złożenie przez

pracownika odwołania od wypowiedzenia do sądu pracy. Nie oznacza to wszakże, że samo wniesienie odwołania likwiduje skutek rozwiązujący wypowiedzenia, bo uczynić to może jedynie przywrócenie pracownika do pracy w wyniku uwzględnienia powództwa. Wprawdzie powódka odwołała się od wypowiedzenia umowy o pracę, ale wytoczone powództwo nie zmierzało do restytucji stosunku pracy, bowiem powódka żądała z tego tytułu odszkodowania a nie przywrócenia do pracy. Nawet pozytywne rozstrzygnięcie o takim roszczeniu nie spowodowałoby reaktywowania stosunku pracy, w którym pracodawcą stałby się - w trybie art. 23¹ k.p. (o ile w rzeczywistości nastąpiło przejście zakładu pracy na nowego pracodawcę) - Zarząd Dróg Wojewódzkich w K.. Skutek rozwiązujący wypowiedzenia umowy o pracę nie zostałby zatem zniweczony. Poza tym (a właściwie przede wszystkim) przekształcenie po stronie pracodawcy na podstawie art. 23¹ k.p. miałoby znaczenie przy badaniu terminu wynikającego z art. 264 § 1 k.p., gdyby odbyło się w okresie od wypowiedzenia do złożenia odwołania. W niniejszej sprawie natomiast w czasie biegu tego terminu, i dalej przez jeszcze przez pewien okres trwania postępowania pierwszoinstancyjnego, pracodawcą był nadal ten podmiot, który dokonał wypowiedzenia i wobec tego to on winien być pozwany w niniejszej sprawie. Zupełnie zatem chybione są argumenty, powołujące się na „wyprzedzenie” przez powódkę zdarzeń procesowych poprzez skierowanie pozwu od razu przeciwko przyszłemu a nie aktualnemu pracodawcy. Podobnie rzecz się ma z „przedwczesnością” roszczenia. Takiego poglądu Sąd Okręgowy nie sformułował, bo też nie miałby on oparcia ani w stanie faktycznym, ani prawnym. Pozew wniesiony został po doręczeniu oświadczenia woli pracodawcy o rozwiązaniu umowy o pracę za wypowiedzeniem, zatem nie sposób twierdzić o przedwczesności roszczenia.

W związku z przedstawionym stanowiskiem nieuzasadniony jest zarzut naruszenia art. 39 k.p. w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, gdyż oddalenie powództwa z uwagi na przekroczenie terminu do wniesienia odwołania od wypowiedzenia umowy o pracę, zwalniało Sąd od badania, czy wypowiedzenie to było zasadne i czy naruszało przepisy o wypowiedzaniu umów o pracę (art. 45 § 1 k.p.).

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania rozstrzygnięto na mocy art. 98 k.p.c. w związku z § 11 ust. 1 pkt 2 w związku z § 6 pkt 5 w związku z § 12 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.). Przy czym Sąd Najwyższy przyjął, że w sprawie o odszkodowanie w związku z wypowiedzeniem umowy o pracę opłatę za czynności radcy prawnego z tytułu zastępstwa prawnego określa się z zastosowaniem § 11 ust. 1 pkt 2 powyższego rozporządzenia (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2009 r., I PZP 3/09 (Lex nr 508944).

/tp/